

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಮರುನಿರೂಪಣೆಗಳು

ಡಾ° ವಿಜಯೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್ ಜಿ°ಎಲ್°

ಕನ್ನಡ ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ, 562105

ಸಾರಾಂಶ ; ಇಂಟ್ರಿಡಕ್ಷನ್

ಈ ಲೇಖನವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಮರುನಿರೂಪಣೆಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ರಂಗರೂಪಾಂತರಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದವರೆಗೆ ಈ ಎರಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಗದ್ಯಾನುವಾದ ಸರಳೀಕರಣ ಹೊಸಗನ್ನಡ ರೂಪಾಂತರ ಹಾಗೂ ನಾಟಕೀಕರಣಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೆಂಪ್ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರ 'ಪಂಪಭಾರತಂ' ನೀನಾಸಂನ 'ಕೇಶಪಾಶ ಪ್ರಪಂಚ' ಹಾಗೂ ಬಿ°ಆರ್° ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳರ 'ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣ' ಎಂಬ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ರಂಗರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ರಂಗರೂಪ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಇಟ್ಟು ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ.

ಇಸ್ಮಾಯಿಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಮರುನಿರೂಪಣೆ ರಂಗರೂಪಾಂತರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಂಪಭಾರತಂ ಕೇಶಪಾಶ ಪ್ರಪಂಚ ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣ ಅಂತರಪರೀಕ್ಷೆಯತ್ತ ಭಾಷಾಂತರ ಮೀಮಾಂಸೆ ಪ್ರಕಾರಗಳ ರೂಪಾಂತರ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ

ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏಕೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ತಿಣುಕಿದನು ಫಣಿರಾಯ ರಾಮಾಯಣದ ಕವಿಗಳ ಭಾರದಲೀ ತಿಂತಿಣಿಯ ರಘುವರ ಚರಿತೆಯಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ತೆರಪಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಮಾತುಗಳು ರಾಮಾಯಣದ ಮರುನಿರೂಪಣೆಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ವ್ಯಾಸ ಮುನೀಂದ್ರ ರುಂದ್ರ ವಚನಾಮೃತ ವಾರ್ಧಿಯನೀಸುವನೆಂಬ ಗರ್ವಮೆನಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪಂಪನ ಮಾತು ಮಹಾಭಾರತದ ಮರುನಿರೂಪಣೆಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದರೂ ತದನಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಗದ್ಯಾನುವಾದ ಹೊಸಗನ್ನಡಾನುವಾದ ಸರಳರೂಪ ಸಂಗ್ರಹಾನುವಾದಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಡಿ°ಎಲ್°ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಪಂಪಭಾರತ ದೀಪಿಕೆ ಎಲ್°ಬಸವರಾಜು ಅವರ ಷರಳ ಆದಿಪುರಾಣ ಷರಳ ಪಂಪಭಾರತ ಎಚ್°ಎಸ್° ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿಯವರ ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ತಿಳಿಗನ್ನಡ ಅವತರಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಅನುವಾದಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಕೃತಿಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷತೆ ರಂಗರೂಪಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಿರುವುದು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಎಂಶ್ರೀ ಅವರು ರನ್ನನ ಘಡಾಯದ್ದು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಂಗರೂಪಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದು ತದನಂತರದ ಹಲವು ಅನುವಾದಕರಿಗೆ ರೂಪಾಂತರಕಾರರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಬಹುಶಃ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ರಂಗರೂಪಗಳು ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಮರುನಿರೂಪಣೆಗಳು ಪಂಪಭಾರತಂ ಷೇಷಪಾಶಪ್ರಪಂಚ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣ ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಸಹ ಮರುನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿರುವ ಹಲವು ರಂಗರೂಪಗಳಿವೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಂಗನಿರ್ದೇಶಕ ರಘುನಂದನ್ ಅವರ ಬಾಹುಬಲಿ ನೃಪವಿಜಯಂ ಮತ್ತು ಎಚ್‌ಎಲ್‌ಪುಷ್ಪ ಅವರ ಗೆಲ್ಲಲಾರ್ಕುಮೆ ಮೃತ್ಯುರಾಜನಂ

ಪಂಪಭಾರತಂ

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಪಂಪಭಾರತದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮರುನಿರೂಪಣೆ ಕೆಂಪ್ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪಂಪಭಾರತಂ ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯವೊಂದನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿಎಂಶ್ರೀ ಅವರು ರಂಗರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಂತೆ ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ವರ್ತಮಾನವೆಂಬ ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಭೂತದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳುವ ಈ ರಂಗರೂಪವು ಪಂಪನ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಂತಃಕಲಹಗಳನ್ನು ಸಂಚು ಒಳಸಂಚುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣು ಮುಂದಿರಿಸುತ್ತ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಸಂಕುಚಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನಸ್ಸಿತಿ ಹೇಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರುತ್ತ ಮತ್ತೆ ವರ್ತಮಾನವೆಂಬ ಬಿಂದುವಿಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲ ಪಂಪನ ಕಾಲ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಕಾಲ ಈ ತ್ರಿಕಾಲಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೆಂಬ ಎಚ್ಚರವಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಭೂತವರ್ತಮನಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಏಕತ್ರಗೊಳಿಸುವ ಹಂದರ ಈ ರಂಗರೂಪದ್ದು ಇದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಪಂಪ ಅರಿಕೇಸರಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಕಾಲವು ಭವಿಷ್ಯದ ಹಾಗೆ ಕಂಡರೆ ಪಂಪನ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವರ್ತಮಾನವು ಭವಿಷ್ಯದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಮಗೆ ಪಂಪನು ಬದುಕಿದ್ದ ಕಾಲ ಭೂತದ ಹಾಗೆ ಕಂಡರೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಘಟನೆಗಳು ಪಂಪನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂದ ಘಟನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ

उपउम चतमेमदज दक जपउम चेंज

।तम इवजी चमतीचे चतमेमदज पद जपउम निजनतमए

।दक जपउम निजनतम बवदजपदमक पद जपउम चेंज॥

ಎಂದು ಟಿಎಸ್‌ಎಲಿಯಟ್‌ನು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಕಾಲದ ಸಾತತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆಯೇ ಪಾತ್ರಗಳ ಅಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾತತ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಕೃತಿ ಆಗು ಮಾಡಿದೆ ಪಂಪಭಾರತ ಎಂಬೀ ರಂಗರೂಪದ ವಿಸ್ಮಯತೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದು ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದ ಘಟನೆಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪಂಪಭಾರತ ಕಾಲದ ಘಟನೆಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತ ಕಾಲದ ಘಟನೆಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತಂದಿರುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಈ ಮೂರೂ ಕಾಲದ ಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಆಳುವವರ ಅಧಿಕಾರದಾಹಕ್ಕೆ ಕೋಮುವಾದಿಗಳ ಸಂಕುಚಿತ ಮನಸ್ಸಿತಿಗೆ ಕರ್ಣವಂತಹವರು ಹೇಗೆ ಬಲಿಪಶುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಶೋಷಣೆಯನ್ನುವುದು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದೆ ಹೇಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಪಂಪಭಾರತದ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ ಇರುವುದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡೂ ಕೃತಿ ಹೊರಸೂಸುವ ಪ್ರಗತಿಪರ ನಿಲುವುಗಳಲ್ಲಿ

ಪಂಪನ ಭಾರತವನ್ನು ಪುನಃಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಈ ರಂಗರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಭೂತ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಗೀತೆ ಕವನಗಳ ನೆರಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಹಾಗೆಯೇ ಈ ರಂಗರೂಪದೊಳಗಿನ ಕರ್ಣನು ಕಂಬಾರರ ಫಿರಿಸಂಪಿಗೆಯ ಶಿವನಾಗದೇವನಂತೆ ಗೊಂದಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವನು ಆತನ ಹಾಗೆಯೇ ನೀರಿನೊಳಗಿನ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಕಾಣಬಯಸುವವನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ಮೂಲದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿರುವವನು

ಭೂತದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಬಂದ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಸತ್ಯದ ಭೂತವೇ ಎದುರಾದಾಗ ಅವರು ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗುವುದು ಮುಂದೆ ಆ ಭೂತವೇ ಭೂತಕಾಲದ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುವುದು ಅಕ್ಷರದೊಳಗೆ ಭಂದಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಂತಿದ್ದ ಪಂಪನು ಶಾಸನವನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೊರಬರುವುದು ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾದುಕುಳಿತಿದ್ದ ಕರ್ಣ ಕರ್ಣ. ಪಂಪರ ಸಂವಾದ ಪಂಪಅರಿಕೇಸರಿಯ ಸಂವಾದ ಮತ್ತು ಈ ಸಂವಾದ ನೆನಪುಗಳು ಅತ್ಯುಪ್ಪ ಬಯಕೆಗಳು ಮತ್ತು ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಗೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಸತ್ಯಗಳು. ನಾಟಕದ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತುವೆನಿಸುತ್ತವೆ ಹಾಗಿದ್ದರೂ ದೇಶಕಾಲಗಳ ತೂಗುಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀಕುವ ಈ ನಾಟಕದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ಇದೇ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕರ್ಣಕೇಂದ್ರಿತವೆನ್ನಬಹುದು ಏಕೆಂದರೆ ವರ್ತಮಾನದ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ರಂಗರೂಪವು ಹಲವು ಮಜಲುಗಳಿಂದ ನೋಡಬಹುದಾದದ ಹರಹನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ

ಕೇಶಪಾಶಪ್ರಪಂಚ

೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಂ ಮರುತಿರುಗಾಟದ ಅಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ರಂಗರೂಪ. ಕೇಶಪಾಶ ಪ್ರಪಂಚ ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಂಪನ ಏಕಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯಂ ರನ್ನನ ಘಡಾಯದ್ದಂ ಮತ್ತು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕರ್ನಾಟ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಆಯ್ದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತಂದು ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ರಂಗರೂಪ ಆದರೆ ಈ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಮೂರೂ ಭಾರತಗಳು ಮೂರು ವಿಭಿನ್ನ ಕಾಲಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ರಚನೆಯಾದಂತಹವು ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತವು ಆಯಾ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಪಡೆಯುವ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು ಕೇಶಪಾಶ ಪ್ರಪಂಚದ ರಂಗಪ್ರಯೋಗವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಈ ರಂಗರೂಪವು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೃತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಹಲಬಗೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ

ಪಂಪ ಮತ್ತು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಹೇಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಪಂಪನಿಗೆ ಭಾರತವು ಒಂದು ಮಾನವ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಥೆಯಾದರೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಅದು ಮಾನವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರಧಾರಕ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ವಿಲಾಸವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಂಶ್ರೀಮುಗಳಿ ಅವರು ನೋಡಿದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಪುಸ್ತಕ ಪಂಪನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನು ತನ್ನ ಆಶ್ರಯದಾತನಾದ ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಅರ್ಜುನ ಕೇಂದ್ರಿತ ಕೃತಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಇವನ ಕಾವ್ಯ ನಿರೂಪಣೆಯ ಶೈಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗಿಂತ ಅಜಗಜಾಂತರ ದೂರ ನಿಲ್ಲುವಂಥದ್ದು ಛೇತಮಿತ ಮೃದುವಚನದ ಮೂಲಕ ಕಿರಿದರೊಳ ಪಿರಿದರ್ಥವನ್ನು ಪಂಪನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಹೇಳುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಬಹಳ

ವಾಚಾಳಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ ಯುದ್ಧದ ದುರಂತವನ್ನೂ ಅದರ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸದಾ ಕತ್ತಿಯ ಅಲಗಿನ ಸಮೂಹದ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿರುವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಸ್ಥಿರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ನಿತ್ಯಸತ್ಯದ ಜೀವಂತ ಕಥೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಂಬಂತೆ ಪಂಪ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ

ಆದರೆ ಭಾಗವತ ದೃಷ್ಟಿಯ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಇದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ ಇಡೀ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಂದದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅದು ಕೃಷ್ಣ ಮೂಲವೂ ಕೃಷ್ಣಮಯವೂ ಆಗಿ ದೈವಲೀಲೆಯ ಪರಿಣಾಮದ ಒಂದು ಆಟದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಸುಕುಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನೇ ಈ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕ

ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಬಂದ ರನ್ನನೂ ಅಷ್ಟೇ ಇಡೀ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಘಂಟಾವಲೋಕನ ಕ್ರಮದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಡುವನು ತನ್ನ ಘದಾಯುದ್ಧ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಭೀಮನನ್ನೇ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಘಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯ ಎಂತಲೂ ಕರೆದವನು

ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಅರ್ಜುನನ ಜೊತೆಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ಪಂಪ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ರಚಿಸಿದಂತೆ ರನ್ನನೂ ಕೂಡ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಇರಿವಬೆಡಂಗನನ್ನು ಭೀಮನ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಘದಾಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದ ಕೊನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ರನ್ನನು ಘದಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನಾದರೂ ರನ್ನನ ಕಾವ್ಯನಿರೂಪಣೆಯ ಕ್ರಮವೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯದು ಇದನ್ನು ರನ್ನನೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ

ಒಳಪೊಕ್ಕು ನೋಡೆ ಭಾರತ.

ದೊಳಗಣ ಕಥೆಯೆಲ್ಲಮೀ ಗದಾಯುದ್ಧದೊಳಂ.

ತೊಳಕೊಂಡಿತ್ತನೆ ಸಿಂಹಾ.

ವಲೋಕನಕ್ರಮದಿನರಿಪಿದಂ ಕವಿರತ್ನಂ ;೧.೪೫೩

ಇದೇ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಬಿಂಪಂಶ್ರೀ ಅವರು ಘದಾಯುದ್ಧ ನಾಟಕ ರಂಗಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲೇ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ

ಕೇಶಪಾಶ ಪ್ರಪಂಚವು ಆಧರಿಸಿರುವುದು ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಭಿನ್ನ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಪಂಪ ರನ್ನ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರ ಭಾರತಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಮೂರು ಭಾರತಗಳು ಒಂದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಧ್ವನಿಪರಂಪರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು

ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇಂತಹ ವಿಭಿನ್ನ ಕ್ರಮದ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತಂದುದರ ಪ್ರತಿಫಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಕೇಶಪಾಶ ಪ್ರಪಂಚವು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಧ್ವನಿಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ

ಆದರೆ ಇದು ಪಂಪನ ಪದ್ಯ ಇದು ರನ್ನನ ಪದ್ಯ ಇದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಪದ್ಯ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡದೇ ಇಡೀ ರಂಗರೂಪವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಂದದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿನಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕೇಶಪಾಶ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಮೂಲಕೃತಿಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಈ ರಂಗರೂಪದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತರಂಗಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನುರಣನಗೊಳ್ಳುವುದು ದ್ರೌಪದಿಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ಮಾತುಗಳೇ ದುಶ್ಯಾಸನನು ಕೆದರಿದ ದ್ರೌಪದಿಯ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದದ್ದೇ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆನೋ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು

ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಈ ರಂಗರೂಪವು ದ್ರೌಪದಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ

ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣ

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಗಳ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಹತ್ವದ ರಂಗರೂಪ ಕೇಶವಾಶ ಪ್ರಪಂಚ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗದ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದು ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣ ೨೦೦೭ ಇದರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ ಬಿ.ಆರ್.ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳರದು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಭಾಗಗಳ ರಂಗಪ್ರಸ್ತುತಿ ಎಂದು ತಮ್ಮ ರಂಗಕೃತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಐತಾಳರು ಅಸಂಖ್ಯ ಆಕರಕೃತಿಗಳ ಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ಏನೋ ರಂಗರೂಪಕ್ಕೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ನೀಡುವಲ್ಲಿಯೇ ಗೊಂದಲ ಪಡುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಹಾಗಾಗಿಯೇ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಪಣ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಕಂಡ ರಾಮಾಯಣಗಳು ಎಂದು ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳು ಈ ರಂಗರೂಪಕ್ಕೆ

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನ ಪೊನ್ನನ ಭುವನೈಕ ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣ ನಾಗಚಂದ್ರನ ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣ ಕುಮದೇಂದು ರಾಮಾಯಣ ನಾಗರಾಜನ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಬತ್ತಲೇಶ್ವರನ ಕೌಶಿಕ ರಾಮಾಯಣ ನಾಗವನ ಮಾಣಿಕ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಚರಿತ ಪಾರ್ತಿಪುಬ್ಬನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಂ ಕಾಡ್ಯನಾಟ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಡುಗಳು ಪುತಿನಾ ದುರಾಬೇಂದ್ರ ಸುರಂವಕ್ಕುಂಡಿ ಕೌಂಸುನ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಕವಿತೆಯ ಭಾಗಗಳು. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಆಕರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಿಭಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ರಚನೆಯಾದ ವಿಭಿನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕೃತಿಗಳೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ರಾಚುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವೇ ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣದ ರಂಗರೂಪ ಪ್ರಯೋಗದ ಬಗೆಗಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿ ;ರತವನಖಿಮತಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ರಂಗರೂಪವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು

ನಾಗಚಂದ್ರನು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಜೈನ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ರಾಮಾಯಣದ ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದವನು ಜೈನ ರಾಮಾಯಣಗಳಿಗೂ ವೈದಿಕ ರಾಮಾಯಣಗಳಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯಿದೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನದ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬೇರೆ ರೀತಿಯದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಉದ್ದರಿಸುವ ದರ್ಶನ ತತ್ವದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುವಂಥದ್ದು ಇನ್ನು ಪುತಿನಾ ಅವರ ಅಡಿಗರ ರಾಮನ ಕಲ್ಪನೆಗಳೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೋಡಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೈಥಿಲ್ಯವನ್ನುವುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರಂ ನಾಗರಾಜರ ಮಾತುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸುತ್ತವೆ

ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ರಾಮಾಯಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಆದ ದೃಷ್ಟಿ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದೆ ನಾಗಚಂದ್ರನ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣದ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಹಾಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ ತೊರವೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂತರವೇ ಇದೆ ಇವರೆಲ್ಲರ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರದ್ದು ಅಂತೆಯೇ ದಾಸರಾಗಲೀ ಜನಪದ ಕವಿಗಳಾಗಲೀ ವಿಸೀ ಎಕ್ಕುಂಡಿ ಕೌಂಸುನ ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನೋಟ ಕಲ್ಪನೆ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ರಾಮಾಯಣ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನೂ

ಎಡತಾಗಿದ್ದಾರ್ ಹೀಗೆ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಹೆಣಿಗೆಯ ಒಂದು ಒಳಸೂತ್ರ ಇದೆಯೇ ಇದ್ದರೆ ಆ ದೃಶ್ಯ ಯಾವುದು ಉ ಅವನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಹಠ ಹಾಗೇನೂ ಇರಬೇಕಾದಿಲ್ಲ ಈ ರೀತಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಎಳೆದು ತರುವ ಐಕ್ಯ ಕಲ್ಪನೆ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯೇ ಸರಿಃ ನೋಡಿದರೆ ಈನ್ನಡ ಟೈಮ್ಸ್ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆ ೨೦ ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೦೦೭

ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತ ತಮ್ಮ ಈ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರಾನ್‌ನಾಗರಾಜ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ರಂಗರೂಪದಲ್ಲಿನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅಂದರೆ ಮೂಲಕೃತಿಗಳ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಂಗರೂಪದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ರಂಗರೂಪದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಶಿಥಿಲತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಕೇಶವಾಶ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದು ಇದರಿಂದ ಭಿನ್ನ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ರಂಗರೂಪವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಕ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು

ಕನ್ನಡದ ಎಲ್ಲ ರಾಮಾಯಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಹೆಣಿಗೆಯ ಸೂತ್ರ ಕಾಣುವಷ್ಟು ಇದು ಪರಿಪಾಕಗೊಂಡ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಗಳ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳ ಒಂದು ಅಂತರಾಪರೀಯ ಓದಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಪಂಪಭಾರತಂ ಕೇಶವಾಶಪ್ರಪಂಚ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಇವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ರೂಪಾಂತರಗಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರ ಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- 1^೦ ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಯಣ :ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಪಣಃ ಕೃ ಬಿ ಆರ್ ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ
- 2^೦ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಕೃ ರಾಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ
- 3^೦ ಕರ್ನಾಟ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿ ಕೃ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ
- 4^೦ ಗದಾಯುದ್ಧ ಕೃ ರನ್ನ
- 5^೦ ಗದಾಯುದ್ಧ ನಾಟಕಂ ಕೃ ಬಿಎಂ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ;ಬಿಎಂಶ್ರೀಫ
- 6^೦ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಕೃ ತೊರವೆ ನರಹರಿ
- 7^೦ ಪಂಪಭಾರತ ದೀಪಿಕೆ ಕೃ ಡಿಎಲ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ
- 8^೦ ಪಂಪಭಾರತಂ :ರಂಗರೂಪಃ ಕೃ ಕೆಎಸ್ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ
- 9^೦ ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ತಿಳಿಗನ್ನಡ ಅವತರಣ ಕೃ ಎಚ್‌ಎಸ್ ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ
- 10^೦ ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣಂ ಕೃ ನಾಗಚಂದ್ರ
- 11^೦ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯಂ :ಪಂಪಭಾರತಃ ಕೃ ಪಂಪ
- 12^೦ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಕೃ ಕುವೆಂಪು
- 13^೦ ಸರಳ ಆದಿಪುರಾಣ ಕೃ ಎಲ್ ಬಸವರಾಜು
- 14^೦ ಸರಳ ಪಂಪಭಾರತ ಕೃ ಎಲ್ ಬಸವರಾಜು